

บทที่ 1

บทนำ

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญประการหนึ่ง ที่ช่วยขับเคลื่อน สังคม เศรษฐกิจ การเมืองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ ความสำคัญกับการศึกษามาโดยตลอด ดังเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดย ไม่เก็บค่าใช้จ่าย และให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ให้จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการ ศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมและเทคโนโลยี ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ดังกล่าว จึงมีบทบัญญัติว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ถือได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังได้บัญญัติรองรับเจตนารมณ์ดังกล่าว ไว้ในมาตรา มาตรา 43 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐ จะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายด้วย” อันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ของชาติ อย่างไรก็ตามปฏิรูปการศึกษาดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นมากมาย อาทิ ปัญหา ด้านการเรียนการสอน ปัญหาด้านโครงสร้างองค์กร ปัญหาด้านบุคลากรทางการศึกษา ปัญหา ด้านการเงิน เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งด้านการเรียนการสอนและการบริหาร จัดการจำเป็นต้องมีทุนหรืองบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพผลมากที่สุด

“ภาษีเพื่อการศึกษา” จึงเป็นวิธีทางหนึ่งในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อ แก้ไขปัญหาด้านงบประมาณทางการศึกษา ทั้งนี้ตามมาตรา 58 (1) แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้บัญญัติว่า “ให้รัฐและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด” จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้ บทบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามมา อาทิ

มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 กำหนดรายได้ของเทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล (อปต.) อาจมีรายได้จากภาษีเพื่อการศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 กำหนดให้ อบจ.มีรายได้จากภาษีเพื่อการศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ” และ

มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 กำหนดให้ “กรุงเทพมหานคร (กทม.) อาจมีรายได้จากภาษีเพื่อการศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดประเด็นปัญหาว่า “ภาษีเพื่อการศึกษา” คืออะไร มีรูปแบบหรือการจัดเก็บอย่างไร ซึ่ง “ภาษี” จัดเป็นเครื่องมือประการหนึ่งของรัฐในการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย ไม่ว่าจะเป็นการแทรกแซงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง แต่ประเทศไทยในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา มีเพียงแต่สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อการศึกษา ในการลดหย่อน ยกเว้น ให้กับผู้มีหน้าที่เสียภาษีเท่านั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งสนใจศึกษา “ภาษีเพื่อการศึกษา” ว่ามีลักษณะอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- (1) เพื่อศึกษาประวัติการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาของไทยในอดีต
- (2) เพื่อศึกษามาตรากฎทางภาษีสันับสนุนด้านการศึกษาของไทยในปัจจุบัน
- (3) เพื่อศึกษาความจำเป็นในการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาในประเทศไทย
- (4) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาว่ามีรูปแบบใดบ้าง
- (5) เพื่อศึกษาการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศ

สาธารณรัฐเกาหลี

- (6) เพื่อเสนอแนวทางในการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาในประเทศไทย
- (7) เพื่อเป็นข้อมูลหรือแนวทางในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาต่อไป

3. ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ประเทศไทยในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา มีเพียงแต่มาตรการการลดหย่อน ยกเว้น เพื่อเป็นสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีเท่านั้น ดังนั้น ขอบเขตของรายงานฉบับนี้ จึงทำการศึกษา “ภาษีเพื่อการศึกษา” ในบริบทของความเป็นมาในอดีต สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อการศึกษาในปัจจุบัน และความเป็นไปหรือแนวทางในการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาในอนาคต โดยแบ่งเป็นบทดังนี้

บทที่ 2 ศึกษาการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาของไทยในอดีต ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในอดีตประเทศไทยมีการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา อันได้แก่ เงินศึกษาพลี ตามพระราชบัญญัติ ประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2464 และเงินช่วยการประถมศึกษา ตามประมวลรัษฎากร พ.ศ.2481

บทที่ 3 ศึกษาถึงภาษีเพื่อการศึกษาในปัจจุบัน อันได้แก่ สิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่มและธุรกิจเฉพาะ ภาษีศุลกากร ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ตลอดจนภาษีป้าย

บทที่ 4 ศึกษาถึงความจำเป็นในการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาในประเทศไทย โดยแสดงค่าใช้จ่ายต่อหัวนักเรียน และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา

บทที่ 5 ศึกษาแนวทางในการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา ว่ามีแนวคิดในการจัดเก็บอย่างไร และนำตัวอย่างการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสาธารณรัฐเกาหลีมาทำการศึกษา รวมทั้งแนวทางในการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาในประเทศไทย

บทที่ 6 สรุปการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา

วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) คือค้นคว้าจากข้อมูลเอกสาร บทความ งานวิจัย คำพิพากษาศาลฎีกา ความเห็นทางกฎหมายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยนำมาประมวลข้อมูล วิเคราะห์ศึกษาและเสนอแนะแนวทางการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาในประเทศไทยต่อไป

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเพื่อศึกษามากขึ้น ทราบถึงความเป็นมาในการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาในอดีต ปัญหาทางการศึกษาและมาตรการทางภาษีเพื่อการศึกษาในปัจจุบัน และความเป็นไปได้ในการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาในอนาคต ทั้งนี้

เพื่อก่อให้เกิดประเด็นวิพากษ์เกี่ยวกับภาษีเพื่อการศึกษา อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา คำนคว้า
และแนวทางในการพัฒนาภาษีเพื่อการศึกษาต่อไป